

Toimused olulised muudatused nii kalavarude kasutamise seotud andmevahetuses kui ka varude seisus

Kalandussektori elujõulisus ja konkurentsivõime sõltub kalavarude seisundist ning piiratud ressursi tingimustes langetatud otsustest nende varude kasutamiseks ja haldamiseks.

Kalandustoetused

Eesti kalandussektori arenguks on oluline Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) aastate 2021–2027 riiklik rakenduskava. Kava rakendamine aitab tagada kalandussektori kestlikku arengut, toetab keskkonnahoidu, edendab kohalikku arengut ja suurendab sektori konkurentsivõimet. Fondi abil panustatakse kalavarude seisu paranemisse, vesiviljeluse arengusse ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamise edendamisse.

Fondi rakenduskava viiakse ellu läbi 39 toetusmeetme. Mullu 31. detsembri seisuga oli toimunud vähemalt üks taotlusvoor kokku 31 meetmes. 2025. aastal avati taotlusvoor esimest korda 19 meetmes; 2026. aastal lisandub voor innovatsioonitoetuse taotlemiseks kolme meetme raames.

2025. aasta lõpu seisuga oli fondi Eestile eraldatud kogumahust (139 miljonit eurot) kohustustega kaetud ligikaudu 56 protsenti (78 miljonit eurot) ning väljamakseid tehtud 18 protsenti ulatuses (25 miljonit eurot). Toetust oli määratud 602 projektile, millest 284 olid lõpuni ellu viidud.

Lõppenud aastal oli fondi rakendamisel väljakutseks kulukohustuste täitmise nõue. Selleks, et fondi vahendid ei läheks Eesti jaoks kaduma, avati uusi toetusmeetmeid, muudeti paindlikult toetuste ajakava ja võimalusel ka meetmete nõudeid. Täiendavad pingutused kandsid vilja ning aasta lõpus esitasime Euroopa Komisjonile maksetaotluse, mille summa kattis meile eraldatud raha kasutamise osakaalu 2025. aastaks.

Läänemere kvoodiläbirääkimised

Aasta 2025 tõi kaasa muutused Läänemere kalapüügikvootides. Läbirääkimised Euroopa Liidu põllumajanduse ja kalanduse nõukogus ehk ministrite tasemel olid pingelised, kuid Eestile edukad.

Kilu ja Läänemere avaosa räime püügikvoodid suurenesid. Läänemere avaosa räimekvoot tõusis taas, seekord 15 protsenti võrreldes varasema aastaga ehk 10 800 tonnini. Kilukvoot suurenes 45 protsenti ehk 23 135 tonnini. Põhjuseks asjaolu, et nii kilu kui ka Läänemere avaosa räimevarude seisund on paranenud, sh kiluvarude paranemine on suuresti seotud uute ja arvukate põlvkondade tekkega.

Samal ajal aga vähenes Liivi lahe räime püügikvoot 17 protsenti ehk 15 800 tonnile. Liivi lahe räimevarude seisund on endiselt hea, kuid räime arvukus on vähenenud, mistõttu on vaja vastavalt populatsiooni vähenemisele vähendada proportsionaalselt ka räime püügikvooti.

Soome lahe lõhekvoot jäi pea samaks, nagu varem, ehk püüda võib 1049 kala. Läänemere avaosa lõhekvoot vähenes taas märkimisväärselt, lubades kaaspüügina 538 kala (u 200 kala vähem kui varem). Harrastuspüük jäi endiselt avatuks, võimaldades püüda ühe asustatud kala päevas ehk välja võib püüda ainult kala, millelt on asustamise eel märgistamise eesmärgil ära lõigatud rasvauim.

Kormoranid ja hülged on kasvav oht Eesti kalandusele

Kormoranide populatsioon on viimastel aastatel märkimisväärselt kasvanud, kujutades endast suurt ohtu Eesti kalavarudele. Kuigi kormoran on Euroopa Liidu linnudirektiivi alusel kaitsealune liik, on tema arvukus Eestis paisunud hirmutavalt suureks, mõjutades oluliselt kalandust. 2025. aastal oli Eestis 47 000 pesitsevat kormoranipaari, lisaks noorlinnud ja läbirändavad linnud, mis tähendab, et hilissuvel on Eestis kokku umbes 160 000–180 000 kormorani, kes kõik vajavad toitu.

Kormoranid söövad suures koguses kala, millel on oluline mõju kalavarudele. Hinnanguliselt söövad kormoranid Eestis aastas 10 000 tonni kala, mis on samas suurusjärgus Eesti rannakalanduse aastasaagiga. Toitumise liigiline koosseis on kaldu ümarmudila ja ogaliku poole, kuid siiski toituvad nad ka muudest liikidest ulatuses, mis mõjutab kalavarusid sellisel määral, et ainult kalapüügi piiramisega varude head seisundit ei saavuta. Kormoranid ei vali kala liigi järgi, vaid söövad seda, mida on kõige rohkem ja lihtsam kätte saada, sealhulgas ka suuri kalu, nagu haugid ja angerjad, eelistades u 15 cm pikkuseid kalu.

Olukorra parandamiseks on riik uuendanud kormoranide kaitse- ja ohjamiskava. Jätkata tuleb kormoranimunade õlitamist ning laiendada liigi ohjamist, et pidurdada isendite arvukuse kasvu. Lisaks tuleb muuta jahieeskirja, et võimaldada kormorani küttimist pikemal perioodil, kui seda praegu lubatakse.

Hallhülge arvukuse püsiv kasv (u kaheksa protsenti aastas viimase 15 aasta jooksul) on küll Eesti looduskaitse edulugu, kuid samas on hallhülgel oluline mõju nii kalavarudele kui ka kalapüügile. Hallhülgeid on Eestis loendatud juba u 7300 isendit, mis on ligi kaks korda rohkem, kui on neid vaja liigi hea seisundi tagamiseks. Selline hulk hülgeid tarbib aastas rohkem kui 10 000 tonni kala, mis on suurem kui meie rannapüügi aastasaak. Lisaks kalavarude mõjutamisele on hülged ohuks rannapüügile läbi püüniste lõhkumise ja saagi rikkumise. Just otsene kahjulik mõju kalapüügile on peamine fookus ning seetõttu tuleb tegeleda just nende nn nuhtlusisenditega, kes toituvad püünistest. Hinnatakse, et nuhtlusisendid moodustavad umbes paar protsenti hüljeste kogupopulatsioonist. Seetõttu on vältimatuks lahenduseks nuhtlusisendite küttimine kalapüüniste lähedalt ning 2026. aastal tuleb kalurite abiga just sellele enim keskenduda.

Kutselise kalanduse andmed

2025. aasta sügisel valmis kalurite esitatud kalapüügiandmete põhjal Power BI töölaud „**Kutselise kalapüügi raport**“.

Lahendus tugineb kutseliste kalurite püügiandmete esitamise rakendusele PERK, mis võimaldab püügiandmeid süsteemselt koguda ja neid ettevõtetele kuvada pea reaajas (tegelikkuses uuendatakse andmelaua andmeid kord nädalas).

Andmelaualt saab kutselise kalapüügiga tegelev ettevõtte jälgida oma saagiandmeid: püütud kala osakaalu, püüki püügivahendite kaupa, püügikohti ja -koguseid ning sadamatesse lossimist. Lisaks kuvatakse ettevõttele tema positsiooni teiste ettevõtete võrdluses (detsiilid) ning saagi väärtust esmakokkuostu hindades.

Andmelaua on ka eraldi vaheleht Peipsi püügikvootide täitumise jälgimiseks ning kord kvartalis uuendatavad traalpüügi koondandmed.

Samuti loodi ministriumisiseseks kasutuseks Power BI-l põhinev baasandmete koond, mis toetab ametnikke püügiga seotud andmete analüüsimisel.

Viimati uuendatud 08.04.2026